

І.О. Меліхова, І.А. Сербін-Жердецька (Одеса)

МОТИВИ ЗАНЯТТЯ СЕКС-БІЗНЕСОМ У ЖІНОК РІЗНИХ ЕТНОСІВ

Проституція сьогодні є однією з важливих проблем нашого суспільства. Працівники органів МВС з цього приводу стверджують, що жінок, які займаються секс-бізнесом, стає більше. Причиною цього, звичайно, є сучасна тяжка ситуація в економічній сфері української держави, що призводить зниження життєвого рівня більшості населення і тому певна частина молодих жінок заробляє на життя наданням сексуальних послуг за гроші.

За даними статистики, бізнес, заснований на продажі жіночого тіла, набув широкого розповсюдження в усіх регіонах України, особливо у великих обласних та курортних центрах. Створилася розгалужена й організована система сексуальної експлуатації жінок, до якої тією чи іншою мірою залучені, крім власне жінок та клієнтів секс-бізнесу, різного роду організатори та посередники.

Актуалізація розгляду явища проституції в українському суспільстві зумовлена зростанням кількості жінок, що надають секс-послуги. З точки зору споживацької психології торгівля своїм тілом не вважається моральним падінням. Право на існування проституції перш за все відстоюють споживачі «послуг», які ставляться до неї як до стосунків купівлі-продажу.

З невеличкого екскурсу в історію можна зробити висновок, що спостерігається пряма залежність рівня проституції від міри економічного розвитку суспільства.

В Україні зроблено лише перші кроки щодо вивчення секс-бізнесу як соціального явища. Тема повійства стала об'єктом вивчення російських і українських учених-суспільствознавців, соціологів, філософів, юристів.

Які ж причини штовхають жінок займатися секс-бізнесом? У статті В. Цвіда [6] наводяться причини в такій послідовності: передусім фінансові труднощі, неблагополуччя в сім'ї, вади виховання.

Водночас факти стверджують, що проституція – це особливий психічний стан, і поведінка, і пристрасті жінок. У 1985 році лікар-сексопатолог В. Файтельберг-Бланк і його співробітники провели обстеження фізіологічного статусу проститутток. 27 «жриць кохання» добровільно піддалися аналізу крові на гормони і на свій гінекологічний статус. Обстеження показали, що в крові у досліджуваних у 2,5 разів більше жіночих гормонів, ніж чоловічих (люди, як відомо мають і жіночі і чоловічі гормони), що не можна вважати нормою. Ерогенних зон у проститутток теж виявилось значно більше. Проведене обстеження дозволило також встановити, що в «нічних метеликів» змінився реактивний статус центральної нервової і вегетативної систем. Тепер він різко відрізняється від

показників у звичайних сімейних і несімейних жінок [5, с. 27].

Жінок, які працюють у секс-бізнесі, можна умовно поділити на дві великі групи залежно від терміну їх проживання в містах. Приїжджі та корінні мешканки міст поділилися на дві приблизно рівні частини: питома вага жінок, котрі народилися в даному місті, становить 54%, приїжджих – відповідно 46% [4].

Залучення приїжджих жінок до роботи у секс-бізнесі найбільше поширене у курортних містах (Севастополь, Сімферополь, Одеса) та в Донецьку, Києві.

Лише менше половини з опитаних жінок виховувалися у повних сім'ях, де були рідні батько і мати. Становлення інших відбувалося в соціально неповноцінних умовах.

Аналіз літератури, присвяченій проблемі проституції, показав, що проституція, як явище, має свою давню історію.

Існує певний розподіл жінок, що надають сексуальні послуги за гроші, щодо їх рангу, який вони займають в системі оплати їх послуг і місця «їх роботи».

Більшість повій не мають освіти, та проте є й такі, які мають вищу освіту. Основна маса жінок-повій незаміжні або розлучені. Частина з цих жінок має дітей.

Вік повій коливається від 12 років до 45, хоча основну масу складають жінки віком від 21 до 29 років.

Майже половину проститутток у великих і курортних містах складають жінки, які приїжджають з інших міст та з містечок і селищ.

Основна причина, заради якої жінки займаються такого роду діяльністю, є заробляння грошей.

Сьогодні в нашому суспільстві секс – це індустрія. Як уже було сказано вище, надання плати за сексуальні послуги (повійство) існувало з давніх-давен.

Чи можна вважати, що заняття сексом за отримання грошей є працею? Праця, як відомо, це такий вид суто людської діяльності який спрямований на досягнення певних результатів: продуктів матеріальних чи духовних благ. Безумовно, гроші – заробітна плата є одним з важливих стимулів. Проте, велике значення мають соціально-психологічні фактори, які часто виступають як важливі чинники.

В різних людей пріоритет тих або інших чинників може бути різним. Різні мотиви, таким чином, складають систему мотивації трудової діяльності будь-якої людини.

Крім здібностей, які притаманні людині, мотивація певної трудової діяльності визначає, перш за все,

бажання займатися нею та успішність її виконання.

Ми вважаємо, що в жінок, які займаються секс-бізнесом, основним мотивом є потреба легко заробляти гроші, а також, у певної частини, є підвищена сексуальна потреба.

Трудова діяльність пов'язана також з бажанням досягти успіху у своїй сфері.

Очікування успіху – це ступінь суб'єктивної впевненості в тому, що діяльність матиме успіх.

Від того, наскільки людина впевнена в успіху, залежить мотивація її діяльності. Чим більше людина сподівається на успіх, тим більше зусиль вона схильна докладати, тим сильнішою буде її мотивація досягнення.

Віра у власний успіх залежить від успішності в попередніх спробах (діяльності), від відповідного налаштування на успіх. Коли людина часто досягала успіху в минулому, це позитивно впливає на формування в неї сподівань на успіх (вона вірить у себе й у свою спроможність досягти успіху).

Ми поставили перед собою мету – визначити мотиви, які штовхають жінку на заняття секс-бізнесом.

При цьому ми виходили з думки, що за однакових економічних умов не всі жінки обирають цей шлях. Звичайно, при цьому ми маємо на увазі не тих жінок, які стали жертвами обману, викрадення, насилля, а які свідомо обрали цей шлях.

Для цього ми поставили задачу дослідити властивості особистості, що можуть впливати на цей вибір «професії».

Серед таких властивостей особистості ми виділили наступні:

- егоцентризм;
- потреби в пошуках нових відчуттів;
- імпульсивність;
- акцентуації характеру.

Крім того, ми поставили перед собою задачі вивчити:

- структуру мотиваційної сфери особистості;
- мотивацію успіху і уникнення невдачі.

На основі одержаних результатів визначити мотиви заняття секс-бізнесом.

Для реалізації цих задач ми використали такі методики: Тест «Эгоцентрические ассоциации» [3, с. 395-396]; Методика «Диагностика потребности в поисках ощущений» [3, с. 369-370]; Методика «Импульсивность» [3, с. 378-379]; Методика «Адаптированный характерологический опросник К. Леонгарда – Г. Шмишека [2, с. 283-289]; Методика «Диагностика мотивационной структуры личности» (автор В. Э. Мильман) [3, с. 392-395]; Методика «Мотивация успеха и боязнь неудачи» (автор А. А. Реан) [3, с. 382-383].

Крім того ми розробили анкету, яка нараховує десять пунктів і при її розробці ми поставили такі питання, відповіді на які допомогли б нам визначити ставлення секс-бізнесових жінок, до своєї «праці» і

з'ясувати мотиви, які спонукали їх до занять цією професією. Крім цього, звичайно, нами були поставлені питання стосовно біографії (вік, місце народження, з якого року вони проживають в Одесі, освітній рівень, стан сім'ї).

Наше дослідження було проведено з жінками, які займаються «секс-бізнесом», тобто надають інтимні послуги за гроші, інакше кажучи, займаються проституцією.

Нашими досліджуваними були жінки секс-бізнесу «середнього прошарку», серед яких представлені як «організовані», так і «одиначки». В дослідженні брали участь 29 жінок. Їх вік – від 19 років до 38 років.

Вони не всі народилися і проживають в Одесі. Деякі народилися в ПМР, інших містах і селах, а тут живуть на квартирах.

Дослідження егоцентризму показало, що 48% досліджуваних мають низький рівень егоцентризму, у 31% досліджуваних – середній рівень і у 21% досліджуваних – високий рівень егоцентризму.

Аналізуючи представлені результати, можемо зробити висновок, що 14 досліджуваних мають низький рівень егоцентризму середній рівень і у 6 досліджуваних – високий рівень, у 9 досліджуваних – егоцентризму.

Аналізуючи результати дослідження рівнів відчуттів, можна зробити висновок, що по 45% досліджуваних мають високий та середній рівні відчуттів і лише у 10% досліджуваних – низький рівень відчуттів.

За результатами дослідження імпульсивності бачимо, що в більшості наших досліджуваних переважає «високий рівень» імпульсивності – у 38%; «вище середнього» – теж у 38% досліджуваних; «середній рівень» спостерігається лише у 7% жінок; «нижче середнього» – у 10% і «низький рівень» імпульсивності – у 7% досліджуваних жінок.

Такі результати свідчать, що більшість наших досліджуваних схильні до імпульсивності.

Дослідження акцентуації характеру показали, що серед наших досліджуваних 24% проявляють демонстративний тип акцентуації характеру; 21% жінок – збудливий; 14% досліджуваних – гіпертимний; 14% – застрягаючий (неврівноважений); 10% – афективно-екзальтовані; 7% – дистимічні; ще 7% – афективно-лабільні і 3% – тривожно-боязкий.

Результати дослідження акцентуації характеру показали, що всі досліджувані проявляють певні акцентуації характеру.

Дослідження мотиваційної структури особистості за допомогою методики, розробленої В. Е. Мільманом, дозволяє виявити деякі стійкі тенденції особистості: загальну і творчу активність, прагнення до спілкування, забезпечення комфорту і соціального статусу й т. ін. На основі всіх відповідей

можна скласти судження про робочу (ділову) і загальножиттєву спрямованість особистості.

Аналізуючи одержані результати, ми бачимо, що в усіх досліджуваних переважає «загальножиттєвий» мотиваційний профіль над «робочим».

Аналіз результатів, одержаних за допомогою методики «Мотивация успеха и боязнь неудачи», показав, що в жінок, яких ми досліджували, 41% осіб проявили мотивацію на невдачу; 28% досліджуваних проявили мотивацію на успіх і у 31% – мотиваційний профіль не виражений. У 7% жінок мотивація ближче до уникнення невдачі, а у 14% – мотивація ближче до сподівань на успіх.

Отже, у 48% досліджуваних переважає мотивація уникнення невдачі, а у 41% – сподівань на успіх. Таким чином у досліджуваних нашої вибірки переважає «мотивація уникнення невдачі».

Після проведення дослідження нами був проведений кореляційний аналіз. Результати, які були одержані, свідчать, що показники за методикою «Егоцентризм» корелюють з тривожною акцентуацією ($r = 0,39$, при $p < 0,05$).

Імпульсивність негативно корелює з дистимічною акцентуацією ($r = -0,39$, при $p < 0,05$) та комфортом у мотиваційній стратегії ($r = -0,41$, при $p < 0,05$).

На запитання анкети «Чому ви обрали цю роботу?» реципієнти відповіли, що вони змушені були стати на цей шлях через потребу в грошах, щоб допомогти своїм сім'ям.

Найбільш поширеною причиною, що змушує жінок до участі в комерційному сексі є матеріальні нестатки. За визнаннями жінок, саме цей чинник у переважній більшості випадків був вирішальним при виборі ними способу заробляння собі на життя. У багатьох жінок, за результатами опитування, відверто завищений рівень вимог у розумінні ними бажаного рівня добробуту, досягнути якого поза комерційним сексом вони не спроможні. Близько третини жінок сприймає секс-бізнес передусім як спосіб забезпечити «красиве життя», кожна п'ята зазначила, що робота в комерційному сексі їй подобається, практично стільки

ж – навіть не уявляють собі іншого існування. Четверть досліджуваних жінок з більшою чи меншою мірою відвертості зазначила, що прагнуть, але не можуть полишити секс-бізнес. Серед представників соціального середовища жінок секс-бізнесу, зокрема клієнтів, поширеною є думка, що жінки залучаються до роботи на ринку сексуальних послуг не лише через прагнення вирішити матеріальні проблеми, але й через схильність до певного способу життя. деякі жінки, які брали участь у роботі фокус-груп, підтвердили, що секс-бізнес – їхній власний вибір, свідомий і осмислений.

Як з'ясувалося, заробляння грошей – досить великих за малий проміжок часу – при відсутності достатньо високого рівня освіченості і наявності інших професій для всіх наших досліджуваних виявився головним мотивом.

Але аналізуючи відповіді, одержані на запитання анкети, ми бачимо, що на питання «чому ви обрали цю професію?» були одержані різні відповіді. Більшість досліджуваних мотивували вибір заняття секс-бізнесом бажанням допомогти своїм родичам, сім'ї, інші (таких було менше) казали про неможливість знайти роботу, деякі відверто казали, що ця «робота» дає можливість заробити «пристойні» гроші.

На запитання «як ви ставитеся до цієї професії?» частина відповіла, що як тільки буде можливість, вони покинуть цю «роботу», а деякі – відповідали «робота, як робота».

Як ми вже зазначили вище, досліджувані є представниками різного етносу. Культура і традиції певних етносів ще залишилися досить патріархальними, і жінку, яка продає своє тіло за гроші суспільство особливо суворо засуджує.

От тому, на наш погляд, і виникає спроба в таких жінок замаскувати свій вибір «професії повії» посиленням на певні тяжкі обставини, і запевняння, що як тільки буде змога, вони покинуть заняття «секс-бізнесом».

Саме культурна специфіка повинна розглядатися як основна ознака етносу [1].

ЛІТЕРАТУРА

1. Баронин А. С. Этнопсихология: Учеб пособие. – К.: МАУП, 2000. – 116 с.
2. Елисеєв О. П. Практикум по психологии личности. – СПб.: Питер, 2000. – 560 с.
3. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы. – СПб.: Питер, 2000. – 512 с.
4. Секс-бізнес в Україні: спроба соціального

аналізу. / Балакірева О.М., Бондар Т.В., Галустян Ю.М. та ін. – К.: Український ін-т соціальних досліджень, 2001. – 159 с.

5. Файтельберг-Бланк В. Р. Бандитская Одесса
8. Бандиты времен стагнации. Очерки. – Одесса: Изд-во «Optimum», 2007. – 640 с.

6. Цвид В. Женщины с большой дороги // Вечерние вести. – 2000. – 13 июня.

Подано до редакції 16.06.08

РЕЗЮМЕ

В Одессе, большом приморском городе, где много приезжих, особенно в летние месяцы,

проституция становится серьезной социальной проблемой. Исследование, проведенное авторами

статті, показало, що у жінок, займаючихся секс - бізнесом в якості виконавців, – основний мотив їх діяльності – заробіток грошей. Однак, у представниць різного етносу цей мотив

ідентифікується по-різному. Дослідження проводилося анонімно, в ньому взяла участь 29 жінок в віці від 19 до 38 років різних соціальних шарів.

SUMMARY

In Odessa, a big seaside city with a lot of visitors, prostitution has become a serious social problem, especially in summer months. The investigation done by the authors shows that the main motive of women involved in sex-business as executives, is earning money.

But representatives of various ethnoses identify this reason in different ways. The investigation was conducted anonymously; there participated 29 women of different social layers aged from 19 till 38.